گشایش‌های تازه و بازه‌های تعطیل‌شدهٔ سال ۲۰۲۴ در «نیلوفر» و «مهتاب»؛ از بازگشت یک موزه تا خداحافظی یک گالری

نگار هوشمند ـ گروه هنر و معماری

سال ۲۰۲۴ برای صحنهٔ هنری شهر ما سال پرتحرکی بود. در این ۱۲ ماه، دست‌کم ۱۴ گشایش تازه ثبت شد و در همان مدت نیز چند نام قدیمی یا برای همیشه از نقشه حذف شدند یا برای مدتی نامعلوم درهای خود را بستند. برخی از این تغییرات با جشن و شادی همراه بود و برخی با دلخوری و بحث. در ادامه مرور کوتاهی بر مهم‌ترین اتفاق‌های سال آمده است.

گشایش‌های تازه

موزه‌ی هنرهای دیداری «نیلوفر» در ۱۲ فروردین ۱۴۰۳ با نمایشی از آثار ۱۸۰ هنرمند معاصر ایران و افغانستان گشایش یافت. این موزه در ساختمان بازسازی‌شده‌ی کارخانه‌ی قدیمی ریسندگی در خیابان ۱۷ شهریور جای گرفته است. مساحت فضای نمایش به ۹ هزار متر مربع می‌رسد و برای نخستین بار در شهر ما فضای مناسبی برای نمایش آثار بزرگ‌مقیاس فراهم شده است. مدیر موزه، خانم دکتر سیمین رهنورد، گفته است که هدف این بوده تا «دیوارهایی ساخته شود که هنرمندان جرئت کنند روی آن کار کنند، نه فقط جایی برای آویزان کردن تابلو».

گالری «مهتاب» در ۲۰ آبان ۱۴۰۳ درهای خود را در خیابان ۱۵ خرداد گشود. این گالری با ۴۰ متر دیوار نمایشی و یک سالن کوچک برای اجرای زنده، به‌سرعت به یکی از پرمخاطب‌ترین فضاهای هفته‌های پایانی سال تبدیل شد. نخستین نمایش آن به آثار ۲۲ عکاس جوان اختصاص داشت و بیش از ۶ هزار بازدیدکننده در ۱۰ روز اول از آن دیدن کردند. مدیر گالری، آقای فرهاد نیک‌پی، گفته است که قصد دارد هر ماه یک نمایش تازه برگزار کند.

در حوزه‌ی معماری، ساختمان تازه‌ی دانشکده‌ی هنر دانشگاه شهر ما در مهر ۱۴۰۳ افتتاح شد. این ساختمان که طراحی آن را دفتر معماری «پرگار» انجام داده، با ۱۲ هزار متر مربع زیربنا جای ۴۵ کلاس درس، ۶ کارگاه و یک سالن اجرای ۳۰۰ نفری را در خود جا داده است. به گفته‌ی مسئولان، این ساختمان تا پایان سال ۱۴۰۴ به‌طور کامل تجهیز می‌شود.

بازگشت‌ها و بازنمایی‌ها

مهم‌ترین بازگشت سال، بازگشایی موزه‌ی «نیلوفر» پس از ۱۸ ماه تعطیلی بود. این موزه در ۳۰ شهریور ۱۴۰۲ به‌دلیل نشت آب از سقف و خرابی بخشی از سالن‌ها بسته شد. بازسازی ۱۴ ماه طول کشید و هزینه‌ای بیش از ۹۰ میلیارد تومان برآورد شد. موزه در ۲۱ شهریور ۱۴۰۴ با نمایشی از آثار مجموعه‌ی دائمی خود بازگشایی شد. بسیاری از بازدیدکنندگان این روز را «روز برگشتن یک دوست قدیمی» توصیف کردند.

گالری «مهتاب» نیز در ۱۵ آذر ۱۴۰۴ درهای خود را بست. دلیل اعلام‌شده، پایان قرارداد اجاره و افزایش مبلغ آن بود. این گالری در ۲ سال فعالیت ۱۱ نمایشگاه برگزار کرده بود. مدیر آن، خانم سیمین رهنورد، گفته است که «مهتاب» به‌دنبال یافتن مکانی دیگر است و امیدوار است تا پایان ۱۴۰۵ دوباره فعالیت خود را آغاز کند.

جشنواره‌ها و رویدادهای ویژه

جشنواره‌ی «نقش‌های آب» در ۵ روز از ۲۵ تا ۲۹ آبان ۱۴۰۳ در حیاط موزه‌ی نیلوفر برگزار شد و ۱۲ هزار بازدیدکننده داشت. در این جشنواره ۱۸ اثر نصب و ویدئو آرت در فضای باز به نمایش درآمد. مدیر موزه گفته است که قصد دارد این جشنواره را هر سال تکرار کند.

نخستین دوسالانه‌ی عکس «مهتاب» در ۱۰ دی ۱۴۰۴ گشایش یافت و ۳۲ عکاس در آن شرکت کردند. هیئت داوران به سرپرستی خانم دکتر سیمین رهنورد، مدیر موزه‌ی نیلوفر، برگزیدگان را در ۴ بخش معرفی کرد. نمایش آثار برگزیده تا ۱۵ بهمن ادامه دارد.

چهره‌ها و درگذشت‌ها

در ۱۲ آبان ۱۴۰۴ خبر درگذشت استاد منوچهر صدری، پیشکسوت نقاشی و از بنیان‌گذاران دانشکده‌ی هنر، منتشر شد. او ۸۶ سال داشت و تا هفته‌های پایانی عمر همچنان در کارگاه خود کار می‌کرد. مراسم تشییع جنازه در ۱۴ آبان از مقابل موزه‌ی نیلوفر آغاز شد و صدها نفر از شاگردان، همکاران و دوستداران او در آن شرکت کردند. استاد صدری ۴۲ سال در دانشکده تدریس کرده بود.

در ۲ دی ۱۴۰۴ نیز خبر درگذشت خانم پروین کیانی، مترجم و ویراستار پیشکسوت، منتشر شد. او ۷۹ سال داشت و بیش از ۶۰ کتاب از زبان‌های انگلیسی و فرانسه به فارسی برگردانده بود. مراسم یادبود او در ۵ دی در تالار کوچک موزه‌ی نیلوفر برگزار شد.

جوایز و افتخارات

در مراسم اختتامیه‌ی دوسالانه‌ی عکس «مهتاب»، جایزه‌ی اصلی به مجموعه‌ای با عنوان «کوچه‌های بی‌نام» از خانم نسرین آذرپیک تعلق گرفت. این مجموعه ۴۷ عکس سیاه‌وسفید از محله‌های قدیمی شهر را در بر می‌گیرد. داور ویژه‌ی بخش پرتره، آقای کامران دلاوری، از «نگاهی صبور و بی‌شتاب» به زندگی روزمره ستایش کرد.

جایزه‌ی سالانه‌ی انجمن منتقدان هنر نیز در ۲۰ آذر ۱۴۰۴ به نمایشگاه «سایه‌روشن‌های آب» از آقای رامین فرهمند تعلق گرفت. هیئت داوران در بیانیه‌ای اعلام کرد که این نمایشگاه «به‌خوبی از عهده‌ی بیان رابطه‌ی میان نور، حرکت و سکوت برآمده است». مراسم اهدای جایزه در ۵ دی برگزار می‌شود.

برنامه‌های آموزشی

موزه‌ی نیلوفر از ۱۰ مهر برنامه‌ی آموزشی ویژه‌ی کودکان و نوجوانان را آغاز کرد. در این برنامه که هر پنجشنبه برگزار می‌شود، ۲۰ کودک در هر گروه سنی ۶ تا ۱۲ سال و ۱۳ تا ۱۷ سال در کارگاه‌های نقاشی، چاپ دستی و ساخت عروسک شرکت می‌کنند. ثبت‌نام از طریق سامانه‌ی آنلاین موزه انجام می‌شود و ظرفیت هر دوره ۸۰ نفر است. مدیر آموزش موزه، خانم لیلا صفاری، گفته است که ۶۰ درصد شرکت‌کنندگان بورسیه‌اند.

دانشکده‌ی هنر نیز از مهر ۱۴۰۴ کارگاه‌های عصرانه‌ی آزاد برای عموم برگزار می‌کند. نخستین کارگاه با عنوان «طراحی با زغال در فضای باز» ۱۲ مهر در حیاط دانشکده برگزار شد و ۱۵۰ نفر در آن ثبت‌نام کردند. مسئول این برنامه، آقای بهروز امینی، گفته است که ظرفیت محدود است تا استاد بتواند به همه‌ی هنرجویان توجه کند.

مشکلات و انتقادها

با همه‌ی این اتفاق‌های خوب، سال ۱۴۰۴ برای هنر شهر ما سال دشواری هم بود. کمبود بودجه‌ی فرهنگی، افزایش هزینه‌ی حمل‌ونقل و نبود سالن‌های مناسب برای اجرای زنده، بارها در نشست‌های صنفی مطرح شد. بسیاری از هنرمندان گفته‌اند که بدون حمایت مستمر، حتی موفق‌ترین نمایشگاه‌ها هم دوام چندانی ندارند.

انجمن منتقدان هنر در بیانیه‌ای از نبود یک نهاد مستقل برای نظارت بر قراردادهای نمایشگاهی انتقاد کرد و خواستار تشکیل شورایی شد که در آن هنرمندان، منتقدان و مدیران موزه‌ها حضور برابر داشته باشند. این بیانیه تا پایان سال ۱۴۰۴ هنوز پاسخی رسمی دریافت نکرده است.

ادامهٔ این مطلب را در صفحهٔ ۱۸ بخوانید

ادامهٔ مطلب از صفحهٔ ۱۸

هنرمندان در بوم‌های خیابان؛ جشنواره‌ی دیوارنگاری گیلدار پایتخت را تکان داد

گزارش و مصاحبه‌ها: فرهاد نیک‌پی

در ۱۲ روز برگزاری جشنواره‌ی دیوارنگاری گیلدار، بیش از ۴۰ هنرمند از ۱۱ استان کشور بر دیوارهای ۱۸ محله‌ی پایتخت رنگ زدند. نتیجه، ۲۳ اثر بزرگ‌مقیاس است که بسیاری از آن‌ها در همان روزهای نخست به مقصد عکاسان و گردشگران تبدیل شدند. برگزارکنندگان می‌گویند بیش از ۱۵۰ هزار نفر از نمایشگاه باز دیدن کرده‌اند. اما پشت این آمار، پرسش‌هایی درباره‌ی هزینه، حق مالکیت دیوار و آینده‌ی این آثار پس از پایان جشنواره مانده است.

ایده‌ی جشنواره از سال ۱۴۰۱ شکل گرفت، زمانی که گروهی از دانشجویان هنر دیوارهای خاکستری چند خیابان فرعی را بدون اجازه نقاشی کردند و با جریمه‌های سنگین روبه‌رو شدند. شهرداری پایتخت به‌جای برخورد، پیشنهاد داد همان کار در مقیاسی بزرگ‌تر و با مجوز انجام شود. نخستین دوره در ۱۴۰۲ برگزار شد و ۹ اثر به جا گذاشت. دوره‌ی دوم، که امسال برگزار شد، تقریباً سه برابر آن بود.

دبیر جشنواره، خانم دکتر سیمین رهنورد، در نشست خبری روز نخست گفت که هدف فقط زیباسازی نبوده است. «می‌خواستیم دیوار از مرز میان خصوصی و عمومی عبور کند و به فضایی برای گفت‌وگو تبدیل شود.» به گفته‌ی او، برای هر اثر نخست با ساکنان محله گفت‌وگو شده و در برخی موارد طرح اولیه پس از اعتراض اهالی تغییر کرده است. نمونه‌ی آن دیواری در محله‌ی باغ‌نارون است که در آن به‌جای چهره‌ی یک سیاستمدار، تصویر درختان قدیمی محله کشیده شد.

با این حال، همه‌ی واکنش‌ها مثبت نبوده است. گروهی از ساکنان خیابان ۱۷ شهریور از صدای بلندگوها و ازدحام جمعیت شکایت کرده‌اند و برخی از کسبه می‌گویند فروششان در روزهای جشنواره کاهش یافته است. مدیرعامل سازمان زیباسازی شهری، آقای منصور تهرانی‌فر، وعده داده است که برای هر شکایت موجه راه‌حلی پیدا شود، اما تأکید کرده که «نمی‌توان شهر را به‌خاطر یک عده از دیوارنگاری محروم کرد».

مهم‌ترین پرسش درباره‌ی آینده‌ی آثار است. بیشتر نقاشی‌ها روی بتن و آجر کشیده شده‌اند و قرار است تا پایان سال ۱۴۰۴ بمانند. اما هیچ تضمینی برای بعد از آن وجود ندارد. برگزارکنندگان در حال مذاکره با شهرداری برای ساخت موزه‌ی هوای آزاد در بخشی از خیابان ۱۷ شهریور هستند، اما هزینه‌ی نگهداری سالانه‌ی آن را حدود ۴ میلیارد تومان برآورد کرده‌اند.

ادامهٔ این مطلب را در صفحهٔ ۱۸ بخوانید